

DEN KULTURELLE BARNEHAGESEKKEN I SKAUN

BARNEHAGEKULTURPLAN I SKAUN KOMMUNE



VEDTATT I HELSE, OPPVEKST OG KULTURUTVALGET 04.10.2016

Den kulturelle barnehagesekken i Skaun – Barnehagekulturplan for Skaun kommune

Innledning

Skaun kommunes «Sektorplan kultur 2014-2017» punkt 5.5.3 fastslår at det er ønskelig med en egen plan for styrking av kulturens plass i kommunens barnehager. Flere kommuner og fylkeskommuner har etablert barnehageordninger etter mal av «Den kulturelle skolesekken», men pr. i dag eksisterer ingen nasjonal ordning for barnehagesegmentet.

Skaun kommune sørger sporadisk for kulturtilbud til barnehagene. I henhold til gjeldende sektorplan for kultur er det et mål å etablere en ordning etter mal fra allerede utprøvde modeller, slik at alle barnehagebarn i kommunen får møte profesjonell kunst og kultur regelmessig. For å etablere en tilpasset kulturplan i Skaun kommune, må budsjettet styrkes. Det foreslås at denne modellen får navnet «Den kulturelle barnehagesekken i Skaun».

Arbeidsgruppe for utarbeiding av barnehagekulturplan for Skaun kommune

På nyåret 2016 ble det opprettet ei arbeidsgruppe som skulle utarbeide et forslag til tilpasset kulturmodell for barnehagene i Skaun kommune. Arbeidsgruppa har bestått av tre representanter fra barnehagene, samt to representanter fra Kultur, fritid og frivillighet (heretter referert til som KFF) i Skaun kommune. Gruppas mål har vært å utarbeide en plan for gjennomføring av Den kulturelle barnehagesekken i Skaun. Når planen er vedtatt, overtar KFF sammen med kulturombud fra de ulike barnehagene ansvaret for gjennomføring av planen.

Arbeidsgruppa har bestått av:

- Randi Paulsen, enhetsleder, Børsa barnehage
- Trude Solvang, pedagogisk leder, Viggja barnehage
- Gunn Nyberg, pedagogisk leder, Hammerdalen barnehage (forfall)
- Ann Helen Bergsland Mørk, barne- og ungdomsbibliotekar, Skaun folkebibliotek
- Anne Karin Støren, prosjektmedarbeider i Kultur, fritid og frivillighet (fram til påske)

Barnehagene i Skaun

Ved inngangen av 2016 bodde det 7755 mennesker i Skaun kommune. Antall barn under 6 år var 752. Av disse gikk 607 i barnehage.

Skaun har i alt sju kommunale og en privat barnehage. Barnehagene er av ulik størrelse fra en til åtte avdelinger, avhengig av antall barn og aldersfordeling. En del av barnehagene opererer med aldersblandede avdelinger, mens andre er delt i småbarns- og storbarnsavdelinger.

Barnehage	Antall avdelinger	Antall barn
Børsa barnehage	8	147
Hammerdalen barnehage	8	130
Ilhaugen barnehage	3	50
Jåren-Råbygda barnehage	2	31
Oterhaugen barnehage	8	149
Venn Barnehage	2	38
Viggja barnehage	1	22
Fredly barnehage	2	40
Sum	34	607

Formålet med barnehagekulturplanen

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver gir retningslinjene og verdigrunnlaget som skal ligge til grunn for alle norske barnehagers virksomhet. I kapittel 3.3 «Kunst, kultur og kreativitet» stadfestes at:

«Barnehagen må gi barn mulighet til å oppleve kunst og kultur, og til selv å uttrykke seg estetisk. Å være sammen om kulturelle opplevelser og å gjøre eller skape noe felles bidrar til samhørighet. Barn skaper sin egen kultur ut fra egne opplevelser. Gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelse, eksperimentering, skapende virksomhet, tenkning og kommunikasjon.»

Tradisjonelt har opplæringsaspektet blitt mer vektlagt enn kunst- og kulturaspektet, både i skole- og barnehagehverdag. Dette til tross for at musikk og estetiske fag bidrar til å utvikle barnas oppmerksomhetsspenn, konsentrasjonsevne, motoriske ferdigheter, kreativitet og problemløsningsevner. Disse kvalitetene er viktige for å utvikle klassiske skoleferdigheter, og i tillegg har de en egenverdi ved at de stimulerer barnas selvutvikling. Gjennom kulturskaping og selvutvikling får barna gode muligheter til å vokse opp til å bli trygge, kreative og selvstendige mennesker. Kunsten lar oss erfare, sanse, oppleve og føle verden rundt oss på en måte ingen annen vitenskapelig vinklet formidling kan. Vi lever oss inn i et øyeblikk og lar oss fange, påvirke og bli inspirert.

Formålet med en barnehagekulturplan for Skaun kommune er at barnehagebarna i kommunen skal få muligheten til å delta i møter med profesjonell kunst og kultur. Slik kan kommunen legge til rette for at praksis i barnehagene i Skaun blir i tråd med både nasjonale og kommunale målsettinger.

Modeller for kulturelt arbeid i barnehagen

Foreløpig eksisterer ingen nasjonal ordning for systematisering av barnehagenes kulturtilbud. Det finnes imidlertid mange eksempler på hvordan arbeidet med kultur i barnehagene kan organiseres. Her presenteres noen av de prosjektene det er naturlig å hente ideer og løsninger fra:

Den kulturelle skolesekken (DKS) har som mål å sikre et profesjonelt kulturtilbud til alle elever i grunnskolen. Elevene skal bli kjent med, og få et positivt forhold til, kunst- og kulturuttrykk. Det legges vekt på å benytte lokale kunstnere og aktører. Det kjøpes også inn profesjonelle produksjoner fra fylkeskommunen. På den enkelte skole finnes en kulturkontakt, som er bindeleddet mellom prosjektleder for DKS i kommunen og skolene. De har jevnlig kontakt via e-post, telefon og møter. Prosjektleder i kommunen har jevnlig kontakt med prosjektleder i fylkeskommunen.

Bodøpiloten er et samarbeidsprosjekt mellom Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, Bodø kommune, Nordland fylkeskommune og Universitetet i Nordland. Målet med prosjektet er å utvikle og prøve ut ulike modeller for å øke kvaliteten på opplæringen om kunst og kultur i barnehage og skole. Viktige elementer i prosjektet er fagnettverk som åpner for erfaringsdeling og idemyldring, samt å få i stand samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner, kunstnere, kulturskolen og DKS i kommunen.

Den kulturelle barnehagesekken i Trondheim (DKBS) er utformet etter modell av Den kulturelle skolesekken, men skiller seg fra den ved at det foreløpig ikke gis statlige eller kommunale midler til innkjøp av tilbud. I stedet satses det på en ordning der DKBS samler og lager en katalog med kulturtilbud for alle barnehagene i kommunen, mens kulturombud har kontakt mellom barnehage og kunstner/kulturinstitusjon. Katalogen er todelt, med en del som dekker gratistilbud som museumsbesøk og deltakelse i gratis kulturarrangement, mens den andre delen presenterer tilbud som barnehagen må betale for.

Den kulturelle bæremeisen i Bergen (DKB) ble opprettet allerede i 2006, og hadde fra starten av et prinsipp om at kvalitet skulle gå foran kvantitet. I motsetning til Trondheim, har de derfor ikke et mål om å nå flertallet av barnehagene i kommunen, men åpner i stedet for at de barnehagene som er mest motivert og har best forutsetninger for langsiktig og banebrytende satsing på kunst og kultur, kan søke om å bli pilotbarnehage. Pilotbarnehager i DKB får tildelt prosjektmidler til kompetanseutvikling for de ansatte, innleie av kunstnere, deltakelse ved profesjonelle arrangement og liknende. Til gjengjeld må barnehagene forplikte seg til en aktiv rolle i utviklingen og evaluering av DKB, dokumentere og presentere kunstprosjekter, dele sin kompetanse og erfaring med andre barnehager, og åpne opp barnehagen for observasjon og forskning.

Kunstner i barnehage er nok et prosjekt som ble initiert av Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, denne gangen i samarbeid med to barnehager i Trøndelag. Intensjonene med prosjektet var å skape gode modeller for hvordan barnehager og kunstnere kan samarbeide for å øke kvaliteten på barnas møter med kunst, kultur og kreativitet i barnehagen.

Felles for de nevnte prosjektene er at de har erfart at det er viktig at ikke barnehagene bare skal arbeide med barnas kunst- og kulturmøter selv, men at det i tillegg trekkes inn profesjonelle krefter fra kunst- og kulturområdet. Disse aktørene kan både skape viktige møter med barna og i tillegg bidra til kompetanseutvikling blant personalet på området kunst, kultur og kreativitet. For å legge til rette for at barnehagene skal kunne gjøre seg bruk av slike profesjonelle krefter, er det både nødvendig å bevilge midler til utgifter dette vil medføre, og samtidig informere og legge til rette for at barnehagene kan benytte seg av de lokale kunst- og kulturtilbudene. Prosjektene har også satset på kompetanseutvikling og erfaringsdeling blant de ansatte i barnehagene. Fra disse modellene for kulturelt arbeid blant barn har arbeidsgruppa særlig hentet inspirasjon fra Den kulturelle skolesekken og gjort tilpasninger for barnehagene i Skaun. I tillegg er det hentet ideer og erfaringer fra de andre prosjektene.

Naturlige samarbeidspartnere og ressurspersoner

For å lykkes med barnehagekulturplanen i Skaun kommune, må det etableres samarbeid med flere aktører på kunst- og kulturfronten, i tillegg til de ansatte ved barnehagene i kommunen. Det vil være hensiktsmessig å nyttiggjøre seg den kompetansen og de erfaringene som finnes lokalt, som for eksempel kulturskolen, biblioteket, Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og Skaun bygdamuseum, samt lokale musikk-, håndverks- og bildekunstnere. Videre vil det være naturlig å trekke inn

andre instanser fra Trøndelag, som for eksempel Midtnorsk Fortellerforum, Trøndelag Teater, turnerende teatergrupper, skuespillere og liknende. Til sist er det naturlig å kartlegge kompetansen som finnes i barnehagene i Skaun og legge til rette for erfaringsdeling og inspirasjon på tvers av disse.

Av eksterne ressurser er særlig Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (Kunst- og kultursenteret/KKS) en interessant samarbeidspartner. I arbeidet med barnehagekulturplanen har KKS blitt konsultert, og både prosjektet «Bodøpiloten» og «Kultur i barnehagen» vært viktige for utformingen av en tilpasset modell for Skaun kommune. KKS anbefaler en etableringsperiode på tre år, ettersom det ofte tar et års tid å etablere rutinene i et årshjul. KKS er åpne for å bidra som faglig veiledningsinstans ved behov underveis i prosjektet, og er også åpne for å presentere modellen i en egen fagartikkel etter et par års utprøving.

Dronning Mauds minne er også en potensiell samarbeidspartner og bidragsyter til prosjektet, men er ikke blitt involvert i planleggingen av prosjektet på nåværende stadium.

Status for kulturelle aktiviteter barnehagene i Skaun kommune i dag

Arbeidsgruppa foretok våren 2016 en kartlegging av alle kulturelle aktiviteter i barnehagene i Skaun i 2015. Gruppa fant følgende:

- alle barnehagene har samlingsstund og formingsaktiviteter ukentlig
- alle barnehagene har temaarbeid der kulturelle aktiviteter inngår
- alle barnehagene har ulike fester og samlinger i løpet av året, som karneval, Lucia-feiring og lignende der barna selv deltar med sang og teater
- flere av barnehagene benyttet seg av kulturtilbudene i Vinterkulturuka og andre sporadiske kulturtilbud i regi av KFF
- noen av barnehagene har dratt på lengre utflukter til enten kino, teater eller museum
- ingen av barnehagene har selv hentet inn profesjonelle kunst- eller kulturutøvere til barnehagen

Det arbeidsgruppa med andre ord finner, er at det foregår mye kulturelt arbeid i barnehagene i Skaun, men at det ikke er noe helhetlig system for kontakt med profesjonelle kunst- og kulturaktører gjennom året.

Barnehagebibliotek

Et kulturprosjekt har imidlertid vært felles for alle barnehagene i kommunen de siste to årene: Med midler fra Nasjonalbiblioteket opprettet Skaun folkebibliotek høsten 2014 barnehagebibliotek, der alle barnehagene tre ganger i året får utkjørt kasser med bøker som kan benyttes i barnehagens kulturformidling og lånes med hjem av barna. Hver kasse inneholder 50 bøker, og antall kasser følger størrelsen på barnehagene. Prosjektet har fungert godt, men har krevd jevnlig innkjøp av nye bøker på grunn av slitasje og svinn. I forbindelse med utkjøring av nye kasser, har barne- og ungdomsbibliotekaren også holdt formidlingsstunder for de ulike avdelingene i barnehagene. Etter at prosjektperioden med støtte fra Nasjonalbiblioteket var over, har biblioteket hittil opprettholdt en mindre omfattende versjon av ordningen.

Konkrete tiltak

Under følger årshjul og ramme for kulturelle aktiviteter for barnehagene i Skaun:

Årstid	Gruppe	Aktivitet	Ansvar
Vinter	Kulturombudene KFF	Evaluering av året som har gått/Kurs for kulturombudene	KFF
	Alle	Barnehagebibliotek	Biblioteket
	Alle	Vinterkulturuke: Barnehagekino Troika-forestilling	KFF Buvik skole, kulturskolen og skolekorpset
Vår	Småbarn	Forfatterbesøk/ teater/ kunstutstilling / dans	KFF
	Storbarn	Forfatterbesøk/ teater/ kunstutstilling / dans	KFF
	Alle	Barnehagebibliotek	Biblioteket
Høst	Alle	Besøke bygdamuseum Fast opplegg med aktiviteter (eventyrstund/teater/lek)	KFF Museet
	Alle	Barnehagebibliotek	Biblioteket
	Alle	Opplegg med kulturskolelærere	Kulturskolen

Som planen viser, er målet at både småbarnsgrupper og storbarnsgrupper skal få en kulturopplevelse i løpet av våren. Dette kan innebære å få besøk av en forfatter, se en kunstutstilling, få se danseoppvisning eller gå på teater. Det er også et mål at barna selv kan få delta i og jobbe videre med temaet og kunstformen etter besøket, for eksempel ved å selv danse, male, ta bilder eller lage bok. Kulturombud og kulturkoordinator i KFF legger til rette for konkrete for- og etterarbeidsopplegg til de ulike besøkene, der det er behov for det.

I løpet av året ser vi også for oss at alle barnehager besøker bygdamuseet. Der kan det passe å ha fortellerstunder, skuespill, leker og dans. Et fast opplegg for besøkene bør utarbeides, for eksempel etter modell fra liknende opplegg ved Sverresborg museum eller andre bygdemuseer.

I løpet av høsten er planen at kulturskolens lærere skaper et opplegg rundt barnehagebarn og musikk, dans, teater eller visuell kunst. Flere av disse lærerne er selv profesjonelle utøvere, og tanken er at de både kan ha opplegg for barnehagebarna, og i tillegg lage oppgaver som barna kan delta i.

KFF har ansvaret for å booke kunstnere og utarbeide de fleste oppleggene. Kulturombudene ved barnehagene vil ha som ansvar å ha kontakt med KFF og legge til rette på barnehagen dersom kunstneren trenger utstyr eller organisering som det er naturlig at barnehagene bidrar med. De skal også rapportere til KFF om oppleggene barnehagene har deltatt på og evaluere disse. I begynnelsen av et nytt år holdes i tillegg et evalueringsmøte der det tilbakelagte året evalueres, før det kommende året gjennomgås. I denne sammenhengen vil det også være fruktbart å arrangere kurs for kulturombudene for å inspirere dem og sette dem inn i forarbeid og etterarbeid som skal gjøres i forbindelse med kulturbesøkene.

Rapportering

Hvert år møtes kulturombudene ved barnehagene og representanter for KFF og evaluerer det foregående året og gjør justeringer for det kommende året. Etter de tre første årene utarbeides en rapport for hele prosjektet som legges fram for HOKU.

I tillegg oppfordres barnehagene til å dokumentere barnas møter med kunst og kultur med bilder, lyd og film. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen kan inviteres til å følge prosjektet og utarbeide ressurser til egen hjemmeside og evt. skrive artikkel om prosjektet i etterkant.

Budsjett

	På ett år
Årlig evalueringsseminar og kursing av kulturombud	10.000
Barnehagebibliotek (drift og innkjøp)	150.000
Småbarn: Forfatter/teater/kunstutstilling/dans med transport	40.000
Storbarn: Forfatter/teater/kunstutstilling/dans med transport	40.000
Besøk på Skaun bygdamuseum med transport	40.000
Konsert med lokale musikere/musikkskolelærere	20.000
Årlig sum Den kulturelle Barnehagesekken i Skaun	300.000

Oppsummering

Hovedmål for Den kulturelle barnehagesekken i Skaun:

- Styrke kulturens plass og rolle i barnehagene
- Formalisere arbeidet med ulike kulturuttrykk
- Sikre at barnehagene får regelmessige kulturbesøk av profesjonelle aktører
- Medvirke til at kunstneriske og kulturelle uttrykk i større grad innlemmes som en naturlig del av barnehagehverdagen; i dette ligger også et ønske om en bevisstgjøring knyttet til allerede eksisterende kunst- og kulturuttrykk
- Styrke og formalisere samarbeidet mellom barnehagene og Kultur, fritid og frivillighet
- Bidra til at kommunens barnehager kan følge opp eksisterende nasjonale rammeplan og kommunens Sektorplan kultur

Kilder

1. Bergen kommune (2016): *Den kulturelle bæremeisen*, <https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/kultur-idrett-og-fritid/kultur/teater/den-kulturelle-baremeisen>
2. Gjertsen, H og Lo, C. (2015): *Evaluering av Bodøpiloten. En satsing på økt samarbeid rundt kunst og kultur i opplæringen i barnehager og skoler*, Nordlandsforskning, Bodø
3. Kunnskapsdepartementet (2006): *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*, Oslo.
4. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (2013): *Oversikt over lokale varianter av Den kulturelle barnehagesekken/bæremeisen*, Bodø.
5. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (2015): *Kunstner i Barnehage – erfaringer fra samarbeid mellom barnehage og kunstner*, Bodø.
6. Paulsen, B. (2003): *Det skjønne*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
7. Trondheim kommune (2016): *Kulturell barnehagesekk*, <http://www.trondheim.kommune.no/banehagesekken>